

Vse pravice pridržane. Gradiva ni dovoljeno razmnoževati ali razpošiljati v kakršnikoli obliki brez predhodnega pisnega dovoljenja avtorice ter Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Prav tako gradiva ni dovoljeno predelati.

Kako platformna podjetja spreminjajo delovna razmerja?

Maja Breznik
Mirovni inštitut

PLATFORMA, DELOVNA PLATFORMA, PLATFORMNO DELO ...

- **PLATFORMA:** digitalna infrastruktura, ki povezuje uporabnike, stranke, oglaševalce, ponudnike blaga in storitev, ali pa ponuja orodja, s katerimi lahko uporabniki izdelajo svoje proizvode, storitve in tržnice (Google, Facebook, Amazon Web Services, Google maps).
- **DELOVNA PLATFORMA:** »spletna tržnica«, ki povezuje kupce in prodajalce storitev - Algoritemski menedžment: računalniško programiranimi postopki za koordinacijo dela; digitalni taylorizem: znanstveni menedžment z uporabo digitalnih tehnologij; igrifikacija, dreganje itn. gl. *Pregled literature o platformnem delu*.
- **PLATFORMNO DELO:** delo prek teh platform na spletu (online – Upwork, AMT, TaskRabbit, Freelancer) ali v živo s strankami (offline – Uber, Foodora).

Delavci delajo za svoj račun, brez šefov in po urnikih, ki si jih sami določajo?!?

SLOVENSKE DELOVNE PLATFORME

- **2011: GoOpti** (NACE 63.120 spletni portal; €5 mio): prevozna dejavnost na letališča; 130 transportnih podjetij - podizvajalcev, 3 mio potnikov v 4 državah
- **2016: Beeping** (podjetje Next, NACE 63.120 spletni portal; €0,44 mio): čiščenje na domu, 400 ponudnikov storitev, pokriva tri države Slovenije, Španije in Hrvaške
- **2017: Wizi/Cammeo** (podjetje CFLEET, NACE 49.320 taxi služba; €0,66 mio): taxi služba, zaposleni in Cammeo partnerji, pokriva Hrvaško, Slovenijo in Makedonijo
- **2017-2024: Glovo/Ehrana** (podjetje Glovoapp/Trilogic, NACE 62.010 računalniško programiranje; €3,7 mio): dostava hrane in živil; samozaposleni in študenti; 700 aktivnih partnerjev in 300 aktivnih kurirjev; pokrivajo 20 slovenskih krajev
- **2019: Junaki na domu** (podjetje Moj načrt, NACE Q86.909 Other human health activities; €0,14 mio): oskrba na domu
- **2018: Wolt** (lastnik DoorDash, NACE 70.210 stiki z javnostjo; €15 mio): dostava hrane in živil, 1000 aktivnih dostavljavcev – samozaposleni, študenti, podizvajalci

Univerza v Mariboru

Fakulteta za turizem

Mirovni inštitut

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za *družbene vede*

Prihodnost socialnega dialoga v platformni ekonomiji: primer Slovenije

ARIS temeljni raziskovalni projekt J5-4586

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

DOSTAVA HRANE

Wolt
Glovo?

- Spletna anketa: junij - avgust 2023: [Poročilo o anketi med dostavljavci](#)
- Intervjuji (13):
 - Spol: moški (10), ženske (3)
 - Status: samostojni podjetnik (8), študent (2), popoldanski sp (3)
 - Državljanstvo: slovensko (10), indijsko (1), bangladeško (1), rusko (1)
 - Obseg dela: polni delovni čas (7-5), delni delovni čas (6-5)

VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU: PROMET!!

POVPREČNA PREVOŽENA RAZDALJA: *70-80 km na dan [Slavc], med 60 in 90 [Sara]*

VREMENSKI POGOJI: *Dela se ne glede na temperature, ne glede na vreme. Bolniške niso plačane, dopusti niso plačani. [Sara]*

PROMETNI PREDPISI: *kamikaze na cesti [Zone]*

HITROST: *Včasih ... izračun ... v štartu ponudi premalo minut, da je nemogoče priti s tako hitrostjo do stranke. Marsikdaj mi nimamo kaj sami narediti, ker je minus že, ko dobimo dostavo. ... Lahko samo rešujemo, pa pridobimo minute in zmanjšamo zaostanek tako, če norimo po cesti. [Sara]*

PROMETNE NESREČE: *Jaz sem imel ... dve prometni nesreči. [Zone] Verižni karambol. ... In pač takrat en čas nisem mogel delat. [Luki]*

PROMETNE KAZNI: *... parkiranje ... nekaj kazni sem dobil. Eno za prehitro vožnjo, dvakrat ali trikrat za parkiranje, enkrat uporaba telefona ... [Zone]*

KRAJA KOLESA: *Sporočili smo podpori, da je bilo kolo ukradeno in to je to. Nič niso mogli narediti. Zavarovanje tega ni krilo. [Riki]*

GOTOVINA: *Imamo pri sebi do €300 in potem gremo položiti denar. Pa €300 pomeni ogromno veliko denarja ... [Sara]*

NEZGODNO ZAVAROVANJE: *Obstaja nezgodno zavarovanje. ... a če ni zloma, ... ne bodo nič priznali. Potem ... bodo zneski znatno nižji, kot če bi imeli nezgodno zavarovanje pri naši komercialni zavarovalnici. [Rok]*

SPREMINJANJE ORGANIZACIJE DELA (2020-2024): FLEKSIBILNOST?

- GLOVO: prijava na termine 2x na teden, minimalna urna postavka €3,8 evra, prednost pri prijavi imajo dostavljavci z višjo oceno »odličnosti« (ocena strank + odzivnost dostavljavca v času velikega povpraševanje + doslednost in vestnost), zavrnejo lahko le eno naročilo
- WOLT: Modul A (freelancer), Modul B (prijave na termine 2x na teden, 15 minut prednosti za 35% najboljših dostavljavcev, minimalna urna postavka 6,5 evra); tedenski bonusi in nagrade.

2021 Wolt ukine Modul B, dostavljavci se svobodno prijavljajo in odjavljajo, svobodno zavračajo naročila.

TODA: prijavljati se morajo študenti (le v terminih 11:00-14:00, 18:00-21:00) in ne smejo zavračati prijav. 2024 se študentom ni treba več prijavljati, toda zavrnejo lahko le vsako deseto naročilo.

TODA: v manjših mestih se morajo dostavljavci še vedno prijavljati!

Februar 2023: Wolt in Glovo vpeljeta novi plačni sistem, upoštevajo se realne razdalje od sprejema naročila do restavracije in potem do stranke. Izračun plačila za dostavo pri Glovo: €1 evro na dostavo + €0,25 na kilometer x faktor povpraševanja. Pri Woltu je izračun nejasen!

PRIMERJAVA PLAČIL PRI ZAPOREDNIH DOSTAVAH (leta 2024)

WOLT	DOSTAVA	RAZDALJA (v km)	PLAČILO	EURO/ KM
	1.	3.6	€4.23	€1.175
	2.	6.4	€4.88	€0.7625

+54%

GLOVO	DOSTAVA	RAZDALJA (v km)	PLAČILO	EURO/ KM
	1.	3.7	€3.95	€1,068
	2.	8.8	€7.65	€0,869

+54%

DVE DOSTAVI!

Vir: Podatki iz intervjujev s Saro (Wolt) in z Rokom (Glovo).

PRIMERJAVA PLAČILA ZA DOSTAVO LETA 2020 S PLAČILOM LETA 2024

WOLT	DOSTAVA	RAZDALJA (v km)	PLAČILO	EURO/ KM	
	2020	3.6	€5.18	€1.44	
	2024	3.6	€4.23	€1.18	-18%

GLOVO	DOSTAVA	RAZDALJA (v km)	PLAČILO	EURO/ KM	
	2020	3,7	€5,8	€1,57	
	2024	3.7	€3.95	€1,07	-32%

Vir: Podatki iz intervjujev s Saro (Wolt) in z Rokom (Glovo), za leto 2020 gl. Mrčela 2020.

FLEKSIBILNOST DELOVNEGA ČASA – da lahko delajo, kadar želijo in kolikor želijo –, se v resnici udejanja kot možnost podaljševanja delovnega časa: da nihče ne nadzira dostavljalcev, koliko ur delajo.

Woltov dostavljavec: ob registraciji je moral izpolniti anketo, koliko ur na teden hoče delati: izbiral je lahko med 20, 40 ali 60 in več ur na teden (Iliova, 2021: 55).

Večina, če ne štejemo študentov, dela med 50 in 60 ur na teden (v kombinaciji z drugo zaposlitvijo ali ne).

PLATFORMNI DELAVCI NIMAJO VPLIVA NA DELOVNE RAZMERE:

1. Platforma se pogaja z restavracijami o prevzemu hrane (dostop do restavracije, nadomestilo za čakanje).
2. Platforma določa pravila o dostavi blaga strankam (neplačani čas čakanja pri strankah, dostava do stavbe ali do vrat)
3. Dostavljalci se ne morejo pogajati s platformo (formula za izračun plačila, prevzem naročil v centru za avtomobiliste, dolge razdalje za kolesarje, omejitev prijav v aplikacijo, dostop do naročil, ocenjevanje, kolektivna pogajanja)
4. Imajo pravico do sindikalnega organiziranja, ne morejo pa udeležati te pravice.

PRIHODNOST PLATFORMNEGA DELA?

PRELOM V SESTAVI DELOVNE SILE: delovne razmere so postale nevzdržne za lokalne delavce, ki so opravljali dostavo kot »redno zaposlitev«, zato jih začenjajo nadomeščati migranti in »revni zaposleni«, ki opravljajo dostavo kot popoldanski sp.

PREPOZNANJE DELOVNEGA RAZMERJA med dostavljavci in delovno platformo?

- Direktiva EU o platformnem delu?

Država članica mora vzpostaviti »učinkovito pravno domnevo« [= pravilno določitev zaposlitvenega statusa], ki mora lažno samozaposleni osebi olajšati uporabo te domneve. **TODA:** Uporaba te pravne domneve ne sme povzročiti samodejne prekvalifikacije pogodbenega razmerja v delovno razmerje.

ODLOČANJE OD PRIMERA DO PRIMERA

VSEENO: Direktiva določa minimalne zahteve, države članice lahko sprejmejo predpise, ki so ugodnejši za platformne delavce.

DELOVNI POGOJI ZA SAMOZAPOSELENE PLATFORMNE DELAVCE?

- Člen 12: določila o varnosti in zdravju pri delu se nanašajo samo na zaposlene platformne delavce.
- Člen 12: predstavniki samozaposlenih dostavljavcev imajo omejene pravice informiranja o (1) obdelavi osebnih podatkov, (2) programiranem nadzoru in odločanju, (3) evalvaciji o učinkih programiranega nadzora in odločanja na delavce na vsake dve leti, (4) pisno pojasnilo o odločitvah v roku 2 tednov.

POGAJANJA O PLAČILU, DELOVNIH RAZMERAH!?!?